

انگیزه‌ها و روش‌های تهاجم به روحانیت

قاسم ابراهیمی پور

ابراهیمی پور، قاسم، ۱۳۵۲ -

انگیزه‌ها و روش‌های تهاجم به روحانیت / قاسم ابراهیمی پور؛ تهیه‌کننده: مرکز پژوهش‌های
اسلامی صدا و سیما. - قم: صدا و سیما؛ جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا
و سیما؛ ۱۳۸۶.

۱۲۷ ص. - (مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما؛ ۱۱۲۴)

ISBN 964-514-021-8 ۱۰۰۰۰ ریال:

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. [۱۲۵] - ۱۲۷؛ همچنین به صورت زیرنویس.

۱. روحانیت - ایران - قرن ۱۴، ۲. ایران - تاریخ - جمهوری اسلامی، ۱۳۵۸ - ۳. ایران -
تاریخ - پهلوی، ۱۳۰۴ - ۱۳۵۷ - روحانیت، ۴. ایران - سیاست و حکومت - قرن ۱۴، ۵. دین و
سیاست - ایران - قرن ۱۴، الف. صدا و سیما؛ جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش‌های
اسلامی صدا و سیما، ب. عنوان.

۹۵۵ / ۰۸۴۰۸۳۸

DSR ۱۵۶۳ / ۹ الف ۲

انگیزه‌ها و روش‌های تهاجم به روحانیت

کد: ۱۱۲۴

نویسنده: قاسم ابراهیمی پور

ویراستار: محمود سوری

تهیه‌کننده و ناشر: مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما

نوبت چاپ: اول / ۱۳۸۶

شمارگان: ۱۰۰۰

بها: ۱۰۰۰۰ ریال

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

نشانی: قم، بلوار امین، مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما

پست الکترونیکی: IRC@IRIB.ir

تلفن: ۲۹۱۹۶۷۰ - ۲۵۱ - دورنگار: ۲۹۱۵۵۱۰

شابک: ۹۶۴-۵۱۴-۰۲۱-۸ / ISBN: 964-514-021-8

فهرست مطالب

دیباجه.....	۹
پیش‌گفتار.....	۱۱

● بخش اول: انگیزه‌های تهاجم به روحانیت

فصل اول: جایگاه نهاد روحانیت.....	۱۵
۱. ضرورت نهاد روحانیت.....	۱۵
۲. قلمرو نفوذ روحانیت.....	۱۵
۳. وظیفه روحانیت.....	۱۶
الف) پاسداری از دین.....	۱۶
ب) تولید فرهنگ.....	۱۷
ج) نهادینه‌سازی فرهنگ دینی.....	۱۸
د) دفاع از فرهنگ دینی.....	۱۹
یک - پاسخ‌گویی به شبهه‌ها.....	۱۹
دو - مرزبانی فرهنگ دینی.....	۲۰
هـ) تلاش در راه اجرای فرهنگ دینی.....	۲۰
یک - ایجاد وحدت و هم‌دلی.....	۲۰
دو - دفاع از مستضعفان.....	۲۰

۲۰	سه - قضاوت و اقامه حدود اسلامی
	چهار - تلاش برای اجرای فقه سیاسی اسلام به ویژه
۲۱	حکومت اسلامی
۲۱	۴. ارزش روحانیت از دیدگاه روایات
۲۲	۵. پایگاه اجتماعی روحانیت
۲۲	عوامل شکل‌گیری پایگاه اجتماعی
۲۲	یک - شغل
۲۳	دو - ثروت
۲۳	سه - قدرت
۲۳	چهار - ویژگی‌های شخصی
۲۳	پنج - اخلاق
۲۵	فصل دوم: مبارزه با استعمار خارجی
۲۵	۱. موانع فراروی استعمار در کشورهای اسلامی
۲۶	۲. مبارزه ضد استعماری روحانیت پیش از انقلاب اسلامی
۲۸	۳. نقش علما در مبارزه با استعمار پس از انقلاب اسلامی
۲۸	الف) بیداری امت اسلامی و توجه به سیاسی بودن اسلام
۲۹	ب) تدوین قانون اساسی
۲۹	ج) تشویق مردم به حضور در صحنه‌های انقلاب
۲۹	د) اثرگذاری بر سیاست‌های خارجی
۳۱	۴. پاسداری از استقلال و حاکمیت ملی در عرصه بین‌المللی
۳۲	فصل سوم: مبارزه با استبداد داخلی
۳۲	۱. نظام‌های استبدادی
۳۳	۲. اهداف حاکمان خودکامه
۳۴	۳. استبداد در ایران
۳۴	الف) استبداد صغیر
۳۵	ب) استبداد کبیر و روی کار آمدن خاندان پهلوی
۳۹	۴. موانع فراروی حکومت‌های مستبد

۴۰	۵. قیام‌های ضد استبدادی روحانیت
۴۰	الف) تلاش‌های سیدحسن مدرس
۴۱	ب) قیام شیخ محمد خیابانی
۴۱	ج) قیام آیت الله کاشانی
۴۲	د) نخستین مخالفت‌های امام خمینی علیه السلام
۴۲	هـ) قیام پانزده خرداد ۱۳۴۲
۴۳	فصل چهارم: انگیزه‌های مخالفت گروه‌ها و احزاب با روحانیت
۴۴	دسته‌بندی گروه‌های مخالف با روحانیت
۴۴	۱. نهضت آزادی و ملی‌گرایان
۴۶	۲. سازمان مجاهدین خلق ایران (منافقین)
۴۷	۳. گروهک فرقان
۴۹	۴. انجمن حجتیه
۵۰	۵. روشن‌فکران غرب‌زده
۵۱	دوره‌های تاریخی روشن‌فکری ایران
۵۳	۶. عوام غرب‌زده
۵۴	پی‌آمدهای غرب‌زدگی جامعه
۵۴	۱. رواج معاشرت‌های آزاد دختران و پسران
۵۵	۲. بی‌اعتنایی به حجاب
۵۵	۳. تساوی زن و مرد
۵۵	۴. افزایش جرم و فساد
۵۶	۵. نقش ناکارآمدی دولت در مخالفت و تهاجم به روحانیت
۵۷	فصل پنجم: آسیب‌شناسی روحانیت
۵۷	۱. ناشناخته بودن کارکرد روحانیت
۵۸	۲. دنیاگرایی
۵۹	الف) تباهی معنویت
۵۹	ب) کم‌توجهی به دانش
۵۹	ج) فاصله گرفتن از مردم

۶۰	(د) فاصله گرفتن از مستضعفان
۶۱	(هـ) هم‌گامی با ستم‌کاران
۶۱	(و) عافیت‌طلبی
۶۱	(ز) به بی‌راهه کشاندن مردم
۶۲	۳. اختلاف میان روحانیت
۶۲	۴. انجام رفتارهای دور از انتظار سیاسی و اجتماعی
۶۲	الف) موضع‌گیری نامناسب در مسائل اجتماعی و سیاسی
۶۳	ب) افراط‌گرایی در محافظت‌های مسئولان
۶۳	ج) ناکارآمدی برخی روحانیان مسئول
۶۴	(د) ارتکاب خلاف عرف و قانون
۶۴	۵. برخورد‌های واپس‌گرایانه
۶۵	۶. روحانی‌نمایان

● بخش دوم: شیوه‌های تهاجم به روحانیت

۶۹	فصل اول: تبلیغات
۷۰	شیوه‌های تبلیغ بر ضد روحانیت
۷۰	۱. ترویج شایعه
۷۰	الف) زمینه‌های تأثیر و ترویج شایعه
۷۱	ب) دسته‌بندی شایعه
۷۲	ج) مشتریان شایعه
۷۲	(د) مطبوعات بر ضد روحانیت
۷۸	۲. ایجاد اختلاف میان دانشگاه و حوزه
۸۱	۳. بدنام کردن روحانیت
۸۲	۴. کاهش دادن مسئولیت‌های اجتماعی
۸۲	۵. ترویج فساد و تغییر نگرش‌ها
۸۴	۶. نظریه جدایی دین از سیاست

فصل دوم: تطمیع	۸۹
۱. تطمیع روحانی نمایان	۸۹
الف) حمایت از روحانی نمایان در دوره رضاخان	۹۰
ب) روحانی نمایان دهه اخیر	۹۲
۲. تطمیع مطبوعات	۹۲
۳. وارد کردن نیروی نفوذی به حوزه علمیه	۹۴
۴. تطمیع گروه‌های مخالف	۹۶
فصل سوم: تهدید و برخورد فیزیکی	۹۷
۱. فشار روانی	۹۷
۲. محدودیت در انجام مراسم‌های مذهبی	۹۸
۳. ترور شخصیت	۹۹
الف) ترور شخصیت در دوران قاجار	۹۹
ب) ترور شخصیت در عصر مشروطه	۱۰۰
ج) ترور شخصیت در عصر پهلوی	۱۰۲
د) ترور شخصیت در دوره انقلاب	۱۰۳
یک - امام خمینی (ره)	۱۰۳
دو - آیت‌الله دکتر بهشتی	۱۰۴
۴. بازداشت و تبعید	۱۰۵
الف) آیت‌الله مدرس	۱۰۵
ب) امام خمینی (ره)	۱۰۶
ج) مقام معظم رهبری	۱۰۷
۵. ترور و قتل	۱۰۸

● بخش سوم: همراه با برنامه‌سازان

۱. نقد برنامه‌های رسانه ملی	۱۱۶
الف) جذاب نبودن	۱۱۶

۱۱۷	ب) نبود برنامه‌هایی برای معرفی نقش روحانیت
۱۱۷	۲. پیشنهاد های کلان برنامه‌ریزی
۱۱۹	۳. پیشنهادی برنامه‌ای
۱۱۹	الف) برنامه‌سازی برای کودکان
۱۲۱	ب) برنامه‌سازی برای جوانان و بزرگسالان
۱۲۲	ج) برگزاری مسابقه و همایش در مورد روحانیت
۱۲۵	کتاب نامه

www.ketab.ir

دیباچه

انقلاب اسلامی ایران برگرفته از ارزش‌ها و آموزه‌های دینی است که با رهبری نهاد روحانیت به ثمر نشست. این نهاد عظیم دینی، پس از انقلاب جایگاه بس عظیم‌تری یافته است و هرگونه ضعف و قوت آن، بیم و امید در سرنوشت آینده اسلام و انقلاب را رقم می‌زند. این نهاد مقدس در طول حیات خود در دنیای اسلام با وجود موفقیت‌ها و دست‌آوردهای بزرگ انکارناشدنی‌اش با تهاجم تبلیغاتی و توطئه‌های گوناگون نظام‌های استعماری و عوامل و مهره‌های آنان در درون روبه‌رو بوده است. این امر پس از انقلاب اسلامی با جدیت بیشتری پی‌گیری می‌شود. ناگفته پیداست تا زمانی که روحانیت در مسیر الهی گام برمی‌دارد، دشمنان هیچ طرفی نخواهند بست. پس دنیاطلبی، دنیاخواهی، عافیت‌طلبی آفتی است که این نهاد را دچار آسیب خواهد کرد. به گونه‌ای که امام‌راحل بارها این نکته را گوشزد کرده است.

استعمارگران، باورهای دینی مردم و روحانیت را اصلی‌ترین مانع بر سر راه منافع نامشروع خود می‌دانند. در این راستا، آنان از به کارگیری زور و فشارهای مستقیم، ترور شخصیت و پایین آوردن منزلت و پایگاه اجتماعی آنان نزد مردم بهره می‌گیرند. با این همه ترفندها، این نهاد مقدس همچنان محکم و استوار و

بیش از گذشته در راه اعتلای اسلام ناب مجاهدت می‌کند و نزد مردم پایگاه اجتماعی ویژه‌ای دارد. البته این آثار در پرتو حقانیت، خویشن بانی و تلاش‌های مجدانه روحانیت به دست آمده است. آنانی که برای احیای فرهنگ ناب اسلامی از هیچ کوششی فروگذار نمی‌کنند. پژوهش حاضر، حاصل تلاش پژوهشگر ارجمند، جناب آقای قاسم ابراهیمی پور است که در زمینه انگیزه‌ها و شیوه‌های تهاجم به روحانیت نوشته شده است. امید که اصحاب رسانه از آنان بهره گیرند.

انه ولی التوفیق

اداره کل پژوهش

مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما

پیش‌گفتار

بر کسی پوشیده نیست که هدف ادیان آسمانی و در رأس آنها دین اسلام، «نجات انسان از هواپرستی و پلیدی‌های اخلاقی، رهایی وی از اسارت و بندگی طاغوت‌ها، رساندن به کمال مطلوب انسانی و کرامت‌های نفسانی در سایه خداپرستی» بوده است. نیز روشن است که دین اسلام همواره به افرادی برای تبیین و تبلیغ آن نیاز دارد که در دوره‌ای این رسالت بر عهده پیامبر و جانشینان آن حضرت و در دوره غیبت بر عهده علما و روحانیان است. در این مسیر، گروه‌هایی که دین را مانع زیاده‌طلبی‌های خود می‌دانند، با انگیزه‌های متفاوت به مخالفت با روحانیان می‌پردازند و با روش‌های گوناگون برای از میان برداشتن آنان تلاش می‌کنند. بخش اول این نوشتار، انگیزه‌های تهاجم به روحانیت بررسی می‌شود. این گروه‌ها شامل استعمارگران، حاکمان مستبد، برخی احزاب، گروه‌های سیاسی و عقیدتی، روشن‌فکران و روحانی‌نمایان هستند. در بخش دوم، شیوه‌های تهاجم به روحانیت بررسی شده که در سه دسته تبلیغ علیه روحانیت، تطمیع گروه‌های مخالف و روحانی‌نمایان و تهدید در قالب ترور یا تبعید شخصیت‌های برجسته روحانیت، صورت گرفته است. در هر مورد نیز نمونه‌هایی از روش‌های تهاجم ذکر می‌شود. این تهاجم‌ها در دوره‌های گوناگون وجود داشته که خود، گواه استمرار این تهاجم‌ها در طول تاریخ روحانیت است.